



Kontekstuell fattigdom

Oppfatninger av fattigdom, de fattige og årsaker til fattigdom er avhengig av øynene som ser. Ulike fag og interesseorganisasjoner rammer inn ulike bilder av fattigdom og henger dem på veggen som økonomiske, sosiale, helsemessige, marginaliserte, moralske eller arbeidsdepriverte fragmenterte gjengivelser av hvordan de mener fattigdommen har oppstått og kan reduseres.

Av: Professor Else Øyen, Centre for International Poverty Research, Universitetet i Bergen

Den store konferansen som skal arrangeres i Mexico om "finansiering av utvikling" er et godt eksempel på akkurat dette. Den understreker de økonomiske og handelsmessige aspekter som årsak til fattigdommen. Samtidig fremstilles den som "holistisk" og er det også i den forstand at den bringer et bredt spekter av interesser sammen og dermed bidrar til at mer enn ett bilde henges på veggen. Spørsmålet er selvfølgelig hvilke bilder som havner i skyggen og hvilke som får de største og fineste rammer.

Størstedelen av fattigdomsforskningen har fokusert på de fattige, deres levekår, overlevelsesstrategier, relasjoner til omverdenen, ernæringsforhold, helse, utdanning og manglende deltakelse i politiske og sosiale nettverk. Det er viktig for vår forståelse. Men denne tilnærmingen dreier mot en oppfatning av at årsakene til fattigdommen skal søkes blant de fattige og at fattigdomsreduksjon først og fremst kan oppnås ved å ta tak i de fattige og deres evne til å komme seg ut av nedverdiggende kår.

Ved å rette blikket mot det som omgir fattigdommen og se på den "kontekstuelle fattigdommen" vil vi få vite mer om hva det er blant *ikke-fattige* som produserer, opprettholder og reduserer fattigdom – både ute og hjemme. Hva er det for eksempel i de mange små avgjørelser som bidrar til å opprettholde fattigdom? Hva er det i de nasjonale prioriteringer av offentlige ressurser som favoriserer ikke-fattige og indirekte bidrar til at øke den relative fattigdommen? Hva er det i måten vi organiserer bankssystemer, utdannings-institusjoner og arbeidsmarked på, som marginaliserer fattige mennesker og dermed bidrar til å opprettholde fattigdommen? Hvordan tenker eliter på tvers av landegrenser omkring årsaker til fattigdom og i hvilken grad er de villige til å

delta i kollektive tiltak for å redusere fattigdom? Hvilken rolle kan selv en utilstrekkelig stat spille i fattigdomsreduksjon? Hvilken betydning har det for fattigdomsutviklingen at store internasjonale aktører kjører frem egen dagsorden parallelt med tiltak for å redusere fattigdom?¹

Også på denne bakgrunn er konferansen i Mexico betydningsfull. Store aktører blant de ikke-fattige tar tak i viktige spørsmål. Men parallelt med denne prosessen må søkelyset samtidig rettes mot aktørene og deres motiver for å delta med råd og penger. Påtenkte fattigdomsreduserende tiltak som induisert økonomisk vekst i fattige land, åpne markeder, moderne bankssystemer og introduksjon av høyteknologi, kan i tur og orden gi større gevinst til de ikke-fattige og i realiteten øke både deler av den absolutte og den relative fattigdommen.

NGOer og forskere følger denne utviklingen med argusøyne. Det er viktig, men langt fra tilstrekkelig. Vi trenger et system på globalt nivå som overvåker fattigdommens utvikling og årsaker og som rapporterer tilbake på en objektiv og uavhengig måte, slik at vi kan handle mer effektivt i fremtiden. Miljøbevegelsen og de mange nasjonale og internasjonale institusjoner som er skapt for å overvåke miljøet og identifisere årsaker til forringelse av miljøet, kan stå som et eksempel til etterfølgelse. Om like sterke institusjoner og like mange ressurser ble satt inn på å forstå fattigdommen og bekjempe dens mange årsaker, ville vi kunne nå et stykke på vei hen mot FNs målsetting om å halvere verdens fattigdom før 2015.



¹ Dette er en tilnærming til fattigdomsforståelse som finnes innenfor CROP, The Comparative Research Programme on Poverty. For mer informasjon om forskningsprogrammet se www.crop.no